

Sygn. akt I C 561/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 31 października 2014 r.

Sąd Okręgowy w Tarnowie, Wydział I Cywilny

w składzie :

Przewodniczący: SSO Marek Syrek

Protokolant: st. sekr. sądowy Beata Kapa

po rozpoznaniu w dniu 31 października 2014 r. w Tarnowie

na rozprawie

sprawy z powództwa Gminy N.

przeciwko Powiatowi (...)

o zapłatę

I. zasądza od strony pozwanej Powiatu (...) na rzecz strony powodowej Gminy N. kwotę 99.388,45 zł (dziewięćdziesiąt dziewięć tysięcy trzysta osiemdziesiąt osiem złotych 45/100) z ustawowymi odsetkami od 24 maja 2014r. do dnia zapłaty;

II. w pozostałym zakresie powództwo oddala;

III. zasądza od strony pozwanej Powiatu (...) na rzecz strony powodowej Gminy N. kwotę 8.587 zł (osiem tysięcy pięćset osiemdziesiąt siedem złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania.

Sygn. akt I C 561/14

UZASADNIENIE

wyroku Sądu Okręgowego w Tarnowie z dnia 31 października 2014 r.

Strona powodowa Gmina N. w pozwie skierowanym przeciwko Powiatowi (...) domagała się zasądzenia kwoty 105.602,63 zł. wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 14 grudnia 2012 roku do dnia zapłaty, a także kosztów postępowania w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Uzasadniając swoje stanowisko powód wskazał, iż strony zawarły umowę z dnia 28 października 2010 r. na podstawie art. 220 ustawy o finansach publicznych, na mocy której Powiat (...) przekazał Gminie N. kwotę 75.000 zł. w formie dotacji. Na podstawie wymienionej umowy Gmina N. miała przeznaczyć tę kwotę na zakup nieruchomości, na której miał być urządzone rów melioracyjny. Zgodnie z § 5 ust. 1 wymienionej umowy Gmina zobowiązana była do zwrotu dotacji w razie nie zagospodarowania nieruchomości w określonym w umowie terminie. Wyrokiem Sądu Rejonowego w Bochni z dnia 5 kwietnia 2012 r. (sygn. akt I C 274/11) zasądzono na rzecz Powiatu (...) kwotę 75.000 zł. wraz z odsetkami jak za zaległości podatkowe liczonymi od dnia 8 maja 2011 r. do dnia zapłaty z uwagi na fakt, że rów melioracyjny nie został urządzone w powyższym terminie. W dalszej kolejności powód wskazał, iż Sąd Okręgowy w Tarnowie oddalił apelację od wyroku Sądu I instancji. Następnie Gmina N. wniosła od wyroku Sądu Okręgowego skargę kasacyjną do Sądu Najwyższego w Warszawie, który wyrokiem z dnia 22 stycznia 2014 r. (sygn. akt III CSK

55/13) uchylił wyrok Sądu Okręgowego w Tarnowie i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania. Jeszcze przed złożeniem skargi kasacyjnej strona pozwana wszczęła postępowanie egzekucyjne, w którym wyegzekwowała całą należną jej kwotę wraz z odsetkami i kosztami postępowania i kosztami egzekucyjnymi, w łącznej kwocie 105.602,63 zł.

Powód podkreślił także, że od dnia 13 grudnia 2012 r. strona pozwana posiada wskazane wyżej środki pieniężne bez podstawy prawnej.

W odpowiedzi na pozew strona pozwana wniosła o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powoda kosztów postępowania według norm przepisanych.

Uzasadniając swoje stanowisko strona pozwana wskazała, iż podstawa świadczenia spełnionego w ramach realizacji prawomocnego wyroku Sądu Rejonowego w Bochni z dnia 5 kwietnia 2012 r. nie odpadła w dacie uchylenia wyroku Sądu Okręgowego w Tarnowie z dnia 11 października 2012 r. Podkreślając przy tym, iż w przypadku spełnienia świadczenia na podstawie prawomocnego orzeczenia sądowego, które w ramach kontroli kasacyjnej następnie zostaje uchylone, a sprawa przekazana do ponownego rozpoznania, nie dochodzi do powstania roszczenia z art. 410 § 2 k.c., gdyż sprawa jest nadal w toku. Dopiero jej prawomocne zakończenie i oddalenie powództwa oznacza odpadnięcie podstawy wzbogacenia wobec braku tytułu prawnego wzbogacenia. W dalszej kolejności strona pozwana powołując się na art. 409 k.c. wskazała, iż obowiązek wydania korzyści lub zwrotu jej wartości wygasł, bowiem uzyskana przez pozwaną korzyść została zużyta na jej działalność ustawową w taki sposób, że nie jest już wzbogacona, a w chwili wydatkowania strona pozwana nie miała obowiązku liczyć się z obowiązkiem jej zwrotu. Ponadto strona pozwana powołując się na art. 410 § 2 k.c. wskazała, iż żądana przez powoda kwota jest zawyżona, bowiem dotyczy całości wyegzekwowanego przez komornika świadczenia. W ocenie strony pozwanej powód nie może żądać tytułem nienależnego świadczenia kosztów związanych z wyegzekwowaniem świadczenia, tymczasem żądanie powoda obejmuje także koszty komornicze.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny.

Sąd Rejonowy w Bochni wyrokiem z dnia 5 kwietnia 2012 roku (sygn. akt I C 274/11) zasądził od pozwanej Gminy N. na rzecz powoda Powiatu (...) kwotę 75.000 zł. z odsetkami w wysokości jak dla zobowiązań podatkowych liczonymi od dnia 8 maja 2011 roku do dnia zapłaty, oddalił dalej idące powództwo oraz zasądził od pozwanej Gminy N. na rzecz powoda Powiatu (...) kwotę 7.350 zł tytułem kosztów postępowania. Za podstawę obowiązku Gminy N. Sąd uznał § 5 ust. 1 umowy z 28 października 2010 r.

Sąd Okręgowy w Tarnowie wyrokiem z dnia 11 października 2012 r. (sygn. akt I Ca 204/12) oddalił apelację wywiedzioną przez Gminę N. od wyroku Sądu Rejonowego w Bochni z dnia 5 kwietnia 2012 r. (sygn. akt I C 274/11) oraz zasądził od Gminy N. na rzecz Powiatu (...) kwotę 1.800 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania odwoławczego.

Sąd Najwyższy w Warszawie wyrokiem z dnia 22 stycznia 2014 r. (sygn. akt III CSK 55/13) na skutek rozpoznania skargi kasacyjnej uchylił wyrok Sądu Okręgowego w Tarnowie z dnia 11 października 2012 r. (sygn. akt I Ca 204/12) i przekazał sprawę Sądowi Okręgowemu w Tarnowie do ponownego rozpoznania, pozostawiając jednocześnie temu sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania kasacyjnego. Uchylając zaskarżone orzeczenie nakazał rozważyć kwestię zgodności z prawem, a tym samym ważności zapisu umownego zawartego w § 5 ust. 1 umowy z 28 października 2010 r.

Dowód:

- odpis wyroku Sądu Rejonowego w Bochni z dnia 5 kwietnia 2012 r. - k. 10-29,
- odpis wyroku Sądu Okręgowego w Tarnowie z dnia 11 października 2012 r. - k. 30,
- odpis wyroku Sądu Najwyższego w Warszawie z dnia 22 stycznia 2014 r. - k. 49-54.

W dniu 3 grudnia 2012 r. Powiat (...) na podstawie wyroku Sądu Rejonowego w Bochni z 5 kwietnia 2012 r. złożył wniosek o wszczęcie egzekucji kwot zasądzonych tym wyrokiem. W toku postępowania egzekucyjnego komornik przekazał wierzycielowi w dniu 14 grudnia 2012 r. kwotę 98.004,67 zł, a w dniu 31 grudnia 2012 r. kwotę 1.383,78 zł na poczet dochodzonej wierzytelności. Przekazał też wierzycielowi kwotę 90,50 zł tytułem zwrotu zaliczki uiszczonej przez wierzyciela.

Dowód:

- karta rozliczeniowa akt egzekucyjnych Km 2036/12

Pismem z dnia 16 maja 2014 r. powód wezwał pozwanego do zapłaty 105.602,63 zł. wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 14 grudnia 2012 r. do dnia zapłaty w terminie do dnia 23 maja 2014 r.

Dowód:

- wezwanie do zapłaty - k. 56.

Wyrokiem z 2 października 2014 r. Sąd Okręgowy w Tarnowie w sprawie I Ca 139/14 zmienił wyrok Sądu Rejonowego w Bochni z 5 kwietnia 2012 r. I C 274/11 w ten sposób, że powództwo o zapłatę kwoty 75.000 zł z odsetkami oddalił. Orzekł ponadto o kosztach postępowania i odrzucił wniosek o zwrot wyegzekwowanego świadczenia.

(okoliczność znana Sądowi urzędowo)

Powyższych ustaleń Sąd dokonał na podstawie powołanych wyżej dokumentów. Nie budzą one wątpliwości Sądu, nie były również kwestionowane przez żadną ze stron.

Sąd oddalił wnioski dowodowe strony pozwanej. W ocenie Sądu ich przeprowadzenie nie mogło mieć wpływu na wynik sprawy. Zeznanie świadków J. S. i A. K. miały posłużyć do ustalenia sposobu i terminu wydatkowania świadczenia wyegzekwowanego od Gminy N.. Tymczasem w sytuacji, gdy w ocenie Sądu strona pozwana powinna była się liczyć z obowiązkiem zwrotu świadczenia, kwestia celu, na jaki kwota pieniężna została przeznaczona i terminu jej wydatkowania nie jest istotna dla rozstrzygnięcia. Z tego względu brak było podstaw do przesłuchiwania tych świadków.

Sąd zważył, co następuje.

Powództwo częściowo zasługuje na uwzględnienie.

Strona powodowa domagała się zasądzenia kwoty 105.602,63 zł. na swoją rzecz od strony pozwanej, nie określając przy tym podstawy prawnej swego roszczenia. Biorąc pod uwagę treść uzasadnienia pozwu i załącznika do protokołu rozprawy z 10 września 2014 r. uznać należy, iż powód domaga się zwrotu świadczenia nienależnego w oparciu o art. 410 § 2 k.c. Zgodnie z powołanym przepisem świadczenie jest nienależne, jeżeli ten, kto je spełnił, nie był w ogóle zobowiązany lub nie był zobowiązany względem osoby, której świadczył, albo jeżeli podstawa świadczenia odpadła lub zamierzony cel świadczenia nie został osiągnięty, albo jeżeli czynność prawna zobowiązująca do świadczenia była nieważna i nie stała się ważna po spełnieniu świadczenia.

W rozpoznawanej sprawie podstawę do spełnienia świadczenia stanowił § 5 ust. 1 umowy zawartej pomiędzy stronami w dniu 28 października 2010 r., który zgodnie z poglądem wyrażonym przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 22 stycznia 2014 r. (sygn. akt III CSK 55/13) oraz Sąd Okręgowy w Tarnowie w wyroku z 2 października 2014 r. jest sprzeczny z art. 251 i art. 252 ustawy o finansach publicznych. W konsekwencji należało uznać § 5 ust. 1 wymienionej wyżej umowy za nieważny. W tej sytuacji doszło do spełnienia przesłanki z art. 410 § 2 k.c., a mianowicie czynność prawna zobowiązująca do świadczenia była nieważna i nie stała się ważna po spełnieniu świadczenia.

W dalszej kolejności stwierdzić należy, iż nie można zgodzić się ze stanowiskiem strony pozwanej, zgodnie z którym obowiązek wydania korzyści lub jej zwrotu odpadł z uwagi na fakt, iż korzyść ta została zużyta. Zgodnie z ukształtowanym już w orzecznictwie poglądem wierzyciel, który wyegzekwował świadczenie na podstawie uwzględniającego powództwo nieprawomocnego wyroku, opatrzonego rygorem natychmiastowej wykonalności, winien liczyć się z obowiązkiem zwrotu tego świadczenia. Zgodnie z art. 409 k.c. nie może się więc bronić, powołując na okoliczności wyłączające obowiązek zwrotu w szczególności na to, że uzyskaną korzyść zużył lub utracił. Podobnie rzecz się przedstawia w przypadku, gdy świadczenie zostało spełnione na podstawie wyroku wprawdzie prawomocnego, który jednak na skutek uwzględnienia skargi kasacyjnej został uchylony (tak: wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 9 sierpnia 2013 roku, sygn. akt I ACa 178/13). Zwrócić w tym miejscu uwagę należy, iż strona pozwana korzysta z profesjonalnej obsługi prawnej, a więc miała świadomość, że od prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w Tarnowie z dnia 11 października 2012 r. przysługuje skarga kasacyjna. Przyjąć należy więc, że aż do chwili upływu terminu do wniesienia skargi kasacyjnej, a w przypadku jej wniesienia – do chwili wydania orzeczenia przez Sąd Najwyższy – strona pozwana powinna była liczyć się z obowiązkiem zwrotu wyegzekwowanego świadczenia, a tym samym nie może powoływać się na okoliczność wymienioną w art. 409 kc.

Powództwo co do zasady było więc usprawiedliwione.

W pozwie skierowanym do tutejszego Sądu powód domagał się zasądzenia kwoty 105.602,63 zł. Kwota ta obejmuje świadczenie zasądzone wyrokiem Sądu Rejonowego w Bochni oraz odsetki, a także koszty egzekucyjne. Podkreślić przy tym należy, że w sytuacji bezpodstawnego wzbogacenia (także w wyniku nienależnego świadczenia) dla ustalenia jego rozmiaru konieczna jest analiza przesunięcia majątkowego, do jakiego doszło pomiędzy majątkiem zubożonego i wzbogaconego. Gdy rozmiary tych dwóch parametrów nie są równe, do ustalenia wysokości wzbogacenia miarodajna jest wysokość niższa.

W tej sytuacji roszczenie powoda może być uwzględnione tylko w takim zakresie, w jakim wyegzekwowane świadczenie podniosło wartość majątku strony pozwanej. Słusznie zwrócił uwagę pozwany, iż powód nie może domagać się z tytułu nienależnego świadczenia zwrotu kosztów postępowania egzekucyjnego pobranych przez komornika, ponieważ koszty postępowania egzekucyjnego nie stanowią korzyści uzyskanej przez pozwanego. W tym wypadku należałoby rozważyć inną podstawę takiego roszczenia, która jednak nie została zgłoszona w pozwie.

Uwzględnieniu natomiast podlega żądanie w zakresie kwot, które rzeczywiście wpłynęły na rachunek bankowy strony pozwanej, a nie stanowią przy tym zwrotu poniesionych kosztów postępowania egzekucyjnego. Jak wynika z przeprowadzonego postępowania dowodowego powód otrzymał od komornika kwoty 98.004,67 zł oraz 1.383,78 zł przy czym ta druga kwota także posłużyła do zaspokojenia wierzytelności, a wynikała z korekty wcześniej błędnie obliczonych przez organ egzekucyjny odsetek, na co wskazuje postanowienie komornika z 24 grudnia 2012 r. (k. 18 akt egzekucyjnych). Łącznie strona pozwana otrzymała więc – poza zwrotem poniesionych kosztów egzekucji – kwotę 99.388,45 zł i taka też suma mogła zostać zasądzona tytułem zwrotu nienależnego świadczenia. W pozostałym zakresie powództwo – jako nieuzasadnione w świetle art. 410 kc musiało podlegać oddaleniu.

Ponadto powód domagał się zasądzenia odsetek od dnia 14 grudnia 2012 roku do dnia zapłaty. W ocenie Sądu pozwanemu należą się odsetki od dnia 24 maja 2014 r., a więc od kiedy zobowiązanie stało się wymagalne. Zobowiązanie wynikające z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia (także nienależnego świadczenia) ma charakter bezterminowy, a w takim przypadku dłużnik winien spełnić świadczenie niezwłocznie po wezwaniu go przez wierzyciela do jego wykonania (art. 455 kc). W przedmiotowej sprawie powód pismem z dnia 16 maja 2014 r. wezwał pozwanego do zapłaty dochodzonej należności wyznaczając jednocześnie pozwanemu termin do zapłaty do dnia 23 maja 2014 r. i od dnia następnego powodowi przysługuje roszczenie o odsetki.

O kosztach procesu orzekł sąd po myśli art. 100 zdanie drugie k.p.c. w zw. z art. 98 § 3 k.p.c. Powód uległ tylko co do nieznacznej części swego żądania, stąd zasądzono na jego rzecz całość kosztów zastępstwa procesowego (3.617 zł) oraz część opłaty od pozwu (4.970 zł) obliczoną od kwoty 99.388,45 zł.

Z powyższych względów należało orzec jak w sentencji na mocy powołanych wyżej przepisu prawa.